

Η λειτουργία της παραδοσιακής «εικόνας» της Ελλάδας στην γαλλική Κοινή Γνώμη κατά την περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου και κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης του 2010. Μερικές σκέψεις.

Ο ελληνικός εμφύλιος ήταν ένα από τα πρώτα γεγονότα του Ψυχρού Πολέμου και απασχόλησε τον Τύπο και την Κοινή Γνώμη της Δύσης. Σε αυτόν αναφέρθηκαν όλες οι εφημερίδες και οι πολιτικές δυνάμεις παίρνοντας θέση. Οι απόψεις διαμορφώνονταν σύμφωνα με τη πολιτική τοποθέτηση, τις εμπειρίες και την εικόνα που είχαν για την Ελλάδα και τους Έλληνες¹. Στο κείμενο θα ασχοληθούμε με το αν αυτή η εικόνα είναι ακόμη ενεργή και επηρεάζει τις σύγχρονες αναλύσεις. Αρχικά θα παρουσιάσουμε την «εικόνα» που είχε ο γαλλικός Τύπος και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) κατά τον Εμφύλιο και στην συνέχεια θα εξετάσουμε αν αυτή η «εικόνα» ισχύει στη παρουσίαση της ελληνικής οικονομικής κρίσης του 2009-2013.

Εικόνα 1 Το πρώτο φύλο της εφημερίδας *Le Monde* που κυκλοφόρησε στις 19 Δεκεμβρίου 1944.

Ο Ελληνικός Εμφύλιος στον γαλλικό Τύπο.

Ο γαλλικός Τύπος προσπαθώντας να κατανοήσει και να ερμηνεύσει τον Εμφύλιο καταφεύγει στην ιστορία όπως την αντιλαμβάνεται. Η αντίληψη του επηρεάζεται από γνώσεις, προκαταλήψεις και στερεότυπα που στηρίζονται και στην διαφορετικότητα των πολιτισμών. Θεωρεί ότι η μοίρα της Ελλάδας καθορίζεται κυρίως από τον γεωγραφικό χώρο της και ότι είναι μια χώρα που ακολουθούσε τις επιταγές των μεγάλων δυνάμεων, λόγω και της ανικανότητας των πολιτικών και της ιδιοσυγκρασίας των πολιτών της².

¹ Μπαλά Ν. «Γαλλικός Τύπος και εμφύλιος» στο *Η Ελλάδα τον 20^ο αιώνα 1945-1950*, περ. 7 Ημέρες, 21/11/1999, σ. 16

² Μπαλά Ν.(2004), *Ο Ελληνικός εμφύλιος πόλεμος (1946-1949) μέσα από τον γαλλικό τύπο*, Οδυσσέας, σ.198-200

Με τη βάση αυτή την άποψη ο Τύπος προσέγγιζε τον Εμφύλιο ανάλογα με την ιδεολογική τοποθέτησή του. Ο δεξιός προβάλλει την άποψη ότι οι κομμουνιστές επιδιώκουν την εξουσία εξυπηρετώντας την ΕΣΣΔ. Ο αριστερός αναφέρεται στις παρεμβάσεις των δυτικών δυνάμεων και ο ενδιάμεσος υιοθετεί πολιτική ίσων αποστάσεων³. Η υπερεκτίμηση του ρόλου των ξένων οδηγεί σε συζητήσεις για τον χαρακτήρα του πολέμου (εμφύλιος ή εναντίων ξένων)⁴.

Ταυτόχρονα η Ελλάδα είναι κοιτίδα του Δυτικού πολιτισμού. Ίχνη του αρχαίου πολιτισμού υπάρχουν παντού και ανήκουν στην ανθρωπότητα, σε όλο τον Δυτικό κόσμο. Αυτή η εικόνα αποτελεί την αιχμή την συντηρητικής προπαγάνδας προσπαθώντας να δώσει κύρος στην ιδεολογία της, ανακηρύσσοντας ταυτόχρονα τον κομμουνισμό εχθρό του πολιτισμού⁵.

Εικόνα 2

Επίσκεψη γαλλικής αντιπροσωπίας στις γραμμές του ΔΣΕ στον Γράμμο την 1 Ιουνίου 1949.

Πηγή: ΓΙΟΥΛΙΑ ΚΟΥΤΣΟΠΑΝΑΓΟΥ «Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΝ 200 ΑΙΩΝΑ 1945-1950», 7 ΗΜΕΡΕΣ, εφ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 1999

Η Ελλάδα της οικονομικής κρίσης.

Διαφορετική είναι η εικόνα που προβάλλεται από τα διεθνή ΜΜΕ για την Ελλάδα πριν και κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Το 2003⁶ τα περισσότερα άρθρα επικεντρώνονταν στον πολιτισμό και στην σύνδεση της χώρας με την αρχαιότητα. Την εικόνα αυτή συμπλήρωναν άρθρα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, την επιτυχή συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα θετικά στοιχεία του τρόπου ζωής. Τα αρνητικά κείμενα ασχολούνταν κυρίως με κοινωνικά ζητήματα ή θέματα διαφθοράς. Από τα 1037 δημοσιεύματα του διεθνή Τύπου θετικά για την Ελλάδα ήταν τα 600⁷.

Αυτό αλλάζει κατά την κρίση. Από τα 30000 δημοσιεύματα για την Ελλάδα τα περισσότερα είναι αρνητικά⁸. Συναντάμε αρνητικές αναφορές για στοιχεία

³ Μπαλτά Ν. «Γαλλικός Τύπος και εμφύλιος» ο. π.

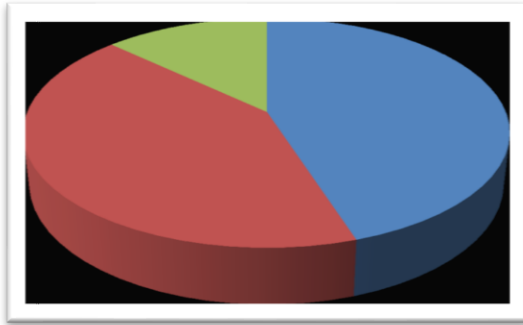
⁴ Μπαλτά Ν.(2004), ο. π. σ. 216-217.

⁵ ο. π. σ. 228-229

⁶ Περίοδο που η Ελλάδα είχε την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

⁷ Δεμερτζής Ν. (2003), *Η εικόνα της Ελλάδας στο διεθνή Τύπο κατά την διάρκεια της ελληνικής προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, ΕΚΠΑ, σ.10

⁸ Ομιλία του υπουργού Γ. Πεταλωτή στο <https://rodopinews.gr/13501>

Εικόνα 3 Η στάση της εφ. *Le Figaro* στην περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Πηγή: *Η Ελληνική οικονομική κρίση στον Διεθνή Τύπο*. επιμ. Ανδ. Αντωνιάδης. (θετικές 13% πράσινο, αρνητικές 45% μπλε, ουδέτερες 42%)

που την προηγούμενη περίοδο θεωρούνταν θετικά, όπως ο τρόπος ζωής, ο πολιτισμός, η χρήση της αρχαίας κληρονομιάς κλπ. Στα συμπεράσματα έρευνας⁹ που αφορά την εικόνα που προβάλλουν ο βρετανικός και ο γερμανικός Τύπος βρίσκουμε ότι οι προκαταλήψεις έχουν προπαγανδιστικό ρόλο και εξυπηρετούν ιδεολογικά και πολιτικά συμφέροντα¹⁰.

Μερικές σκέψεις.

Τα στερεότυπα είναι αντιλήψεις ανθεκτικές στο χρόνο και στη μεταβολή. Έχουν συχνά αρνητική χροιά, υποτιμούν τους «άλλους» και επιβραβεύουν το «μείς». Έχουν αληθοφάνεια αλλά όχι την πλήρη αλήθεια. Γίνονται επικίνδυνα αν μετατραπούν σε προκαταλήψεις. Ταυτόχρονα θεωρούμε ότι η Κοινή Γνώμη δεν είναι μια και αμετάβλητη αλλά διαμορφώνεται. Είναι προϊόν της ατμόσφαιρας, της ιδεολογίας και νοητικών-ψυχικών συμπεριφορών¹¹. Τα ΜΜΕ είναι από τους διαμορφωτές της.

Συνεπώς ο τρόπος που προβάλλονται τα στερεότυπα από τα ΜΜΕ δημιουργούν τις αναγκαίες παραμέτρους ώστε να διαμορφωθεί θετική ή αρνητική εικόνα για τον «άλλο» την συγκεκριμένη χρονική συγκυρία. Αν και τα στερεότυπα στην περίπτωση της Ελλάδας παραμένουν σχεδόν αμετάβλητα, ο τρόπος παρουσίασής και ο επιδιωκόμενος σκοπός συντελούν στην διαμόρφωση συγκεκριμένης εικόνας για αυτή στη Κοινή Γνώμη.

Ένας λόγος που τα στερεότυπα δεν άλλαξαν είναι το ότι η Ελλάδα φρόντισε να διατηρηθούν επενδύοντας σε αυτά, θεωρώντας ότι προβάλλουν θετική εικόνα και εξυπηρετούν το εθνικό αφήγημα, που δεν είναι άλλο από την

⁹ Η έρευνα πραγματοποιήθηκε και παρουσιάστηκε στις 20 – 21 Μαΐου 2015 από το Εργαστήρι Τεχνών και Πολιτιστικής Διαχείρισης - Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε του ΕΚΠΑ

¹⁰ Εργαστήρι Τεχνών και Πολιτιστικής Διαχείρισης - Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε.(2015), *Συνοπτική περιγραφή της έρευνας «Η εικόνα της Ελλάδας σε γερμανικά και βρετανικά μέσα και η προβολή της σε ελληνικά μέσα ενημέρωσης – πολιτιστική διάσταση και πολιτικές*. ΕΚΠΑ, στο http://www.media.uoa.gr/fileadmin/media.uoa.gr/uploads/pics/news/attachments/EREYNA_DIIMERIDAS.pdf

¹¹ Μπαλτά Ν.(2004), ο. π. σ. 28-30

συνέχιση του ελληνισμού, με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Ασχοληθήκαμε με το ερώτημα αν τα στερεότυπα που υπήρχαν για την Ελλάδα στο γαλλικό Τύπο κατά τον Εμφύλιο εξακολουθούν να ισχύουν σήμερα στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Παρουσιάστηκαν τα στοιχεία που απαρτίζουν την εικόνα, τότε και τώρα και διαπιστώθηκε ότι αυτά δεν έχουν αλλάξει. Τα ίδια χαρακτηριστικά χρησιμοποιούνται από τον διεθνή Τύπο ως θετικά ή αρνητικά, ανάλογα με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, στην διαμόρφωση της Κοινής Γνώμης. Για την αμεταβλητότητα των στερεοτύπων σημαντική είναι η ευθύνη της ελληνικής πλευράς.

Βιβλιογραφία:

- Δεμερτζής Ν. (2003), *Η εικόνα της Ελλάδας στο διεθνή Τύπο κατά την διάρκεια της ελληνικής προεδρίας της Ευρωπαϊκή Ένωση*, ΕΚΠΑ.
- Εργαστήρι Τεχνών και Πολιτιστικής Διαχείρισης - Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε.(2015), *Συνοπτική περιγραφή της έρευνας «Η εικόνα της Ελλάδας σε γερμανικά και βρετανικά μέσα και η προβολή της σε ελληνικά μέσα ενημέρωσης – πολιτιστική διάσταση και πολιτικές*. ΕΚΠΑ, στο http://www.media.uoa.gr/fileadmin/media.uoa.gr/uploads/pics/news/attachments/EREYNA_DIIMERIDAS.pdf.
- Μπαλτά Ν. «Γαλλικός Τύπος και εμφύλιος» στο *Η Ελλάδα τον 20^ο αιώνα 1945-1950*, περ. 7 Ημέρες, 21/11/1999.
- Μπαλτά Ν.(2004), *Ο Ελληνικός εμφύλιος πόλεμος (1946-1949) μέσα από τον γαλλικό τύπο*, Οδυσσέας.
- Πεταλωτής Γ. Ομιλία στο <https://rodopinews.gr/13501>